

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2024. május 8.

TÖRTÉNELEM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

OKTATÁSI HIVATAL

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal kell javítani az alábbiak szerint.**

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet	[ ]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal)	_____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma (aláhúzás hullámos vonallal)	~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal)	=====

(Súlyos helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis és nagy kezdőbetű tévesztése,
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- az ly-j tévesztése.)

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza a válaszban elvárt elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet jelöl meg (de nem az összeset), akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem: **0,5 vagy 1 pont** (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)

Rossz válasz: **0 pont**

Hiányzó válasz: **0 pont**

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.

Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.

Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **három** feladat értékelhető:

- egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat,
- egy komplex feladat.

Az egyetemes és a magyar történelemre vonatkozó **feladatnak különböző** korszakokra kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:

– ha a vizsgázó **három** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontvesztés érje, vagyis mind a három megoldását ki kell javítani és azt a – jó választás szerinti – kettőt, illetve egyet kell figyelembe venni, mely(ek)ben magasabb (össz)pontszámot ért el;

– ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13., a 16. és a 17. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.

Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapon a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani az összpontszámot és az osztószám **(2)** segítségével átszámítani vizsgaponttá. **A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni.**

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó a <i>Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.
---

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó a <i>Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.
---

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó a <i>Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra nem szerzett pontot.
--

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „T”-vel jelöli.

A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). A komplex esszénél három vagy négy tér- és időbeli elemet kell pontozni (T1, T2, T3 és T4). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot.

2 pont akkor adandó, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.
---

1 pont akkor adandó, ha a megadott számú elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.
---

0 pont akkor adandó, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú és a komplex esszénél 2-2 pont adható.

A komplex feladatok közül az összehasonlító komplex esszénél 2-2 időbeli és térbeli elemért összesen 8 pont adható, a korszakokon átívelő komplex esszénél pedig a feladat témájától függően az időbeli **vagy** a térbeli elemekért 2-2, a másik elemért 2, azaz összesen 6 pont adható. A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes ($\checkmark$ Tidő, illetve $\checkmark$ Tér), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „K”-val jelöli.

A rövid esszénél az **általános és konkrét történelmi fogalmakra (K1)** 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adandó, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.
---

1 pont akkor adandó, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.
---

0 pont akkor adandó, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.
--

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes ($\checkmark$), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.

A **hosszú és a komplex esszénél külön kell pontozni** az ún. **általános (K1)** és a **konkrét (K2) történelmi fogalmakat**. A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A **szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre** a rövid (**K2**) és a hosszú, illetve a komplex esszénél (**K3**) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adandó, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
1 pont akkor adandó, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.
0 pont akkor adandó, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, a források használata, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek
 Az *Ismeretszerzés, a források használata* (az útmutatóban „F”-vel jelölve) és a *Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek* (az útmutatóban „E”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszlemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszlem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. A rövid és hosszú feladatoknál, illetve a korszakokon átívelő komplex esszénél egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan); az összehasonlító komplex esszé minden egyes elemzése háromelemű: a két összehasonlítandó forrás, illetve eseményeket alakító tényező kapcsán elvégzett rögzítésért 1-1 pont, a hozzájuk tartozó megállapításért pedig 2 (illetve 1) pont jár az alábbiak szerint:

A rövid, a hosszú és a korszakokon átívelő komplex esszéknél:

3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Az összehasonlító komplex esszéknél:

4 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, és hozzájuk kapcsolódó helyes megállapítást tett.
3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de nem tett helyes megállapítást, vagy ha csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan, vagy ha egyik forrásból sem rögzített tényt, de helyes megállapítást tett.

<p>1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és nem tett helyes megállapítást, vagy ha egyik forrásból sem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.</p>
--

<p>0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.</p>
--

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.

A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel (pl. $\checkmark F1$ ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; $\checkmark\checkmark F1$ ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; $\checkmark F1$ és $\checkmark F1$ külön jelölve, ha a rögzítés és megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.

Ugyanígy kell jelölni a történelmi gondolkodás és történelmi ismeretekre adott részpontokat (pl. $\checkmark E1$).

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtsse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat – rövid feladatoknál 2-3 sorban, hosszú, illetve komplex feladatoknál 4-5 sorban – befejezhető, és az abban szereplő válaszelemek is értékelhetők. A további sorokban szereplő válaszelemek nem értékelhetők.

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után összegezni kell a részpontszámokat, majd ezt a feladatonkénti összpontszámot az osztószám (2) segítségével át kell számítani vizsgaponttá.

A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni! A feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.

Ha ez az összpontszám

- egész szám, akkor nincs teendő;
- törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

III. A feladatlapon összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért (adott esetben egész számra kerekített) pontszámokat összegezni kell.

I. EGYSZERŰ, RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Zsidó vallás (Összesen 4 pont.)

- a) 2. (0,5 pont)
 b) 2. (0,5 pont)
 c) Palesztina / Izrael / Júdea (elfogadható még: Szentföld) (0,5 pont)
 d) Mózes (0,5 pont)
 e) A Megváltó / Messiás várása / eljövetele (1 pont)
 f) 2. (0,5 pont)
 g) próféta (0,5 pont)

2. Szerzetesrendek (Összesen 5 pont.)

Állítás	Csak a bencés rendre	Csak a ferences rendre	Mindkettőre	Egyikre sem
a) A szerzetesek fizikai munkát is végeztek.			X	
b) Koldulórend volt.		X		
c) A szerzetesek teljesen elzárkóztak a világiaktól.				X
d) A szerzetesek közösséget alkottak.			X	
e) A rend megalapítása összefüggött a városiasodással megjelenő új vallási igényekkel.		X		
f) A rendnek jelentős szerepe volt abban, hogy a kereszténység elterjedt Európában.	X			

(Elemenként 0,5 pont.)

g) Szent Benedek csak a szerzetesektől várta el a tulajdonról való lemondást (a rendnek volt vagyona). / Szent Ferenc a rendnek is megtiltotta, hogy tulajdonnal rendelkezzen. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

h) engedelmesség (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.), C (Elemenként 0,5 pont.)

3. Az Árpád-kor (komplex tesztfeladat) (Összesen 8 pont.)

- a) Pannonhalma, 2. (Elemenként 0,5 pont.)
 b) Esztergom, 8. (Elemenként 0,5 pont.)
 c) Székesfehérvár / Fehérvár, 7. (Elemenként 0,5 pont.)
 d) Muhi, 3. (Elemenként 0,5 pont.)
 e) Szászföld, 1. (Elemenként 0,5 pont.)
 f) Géza (fejedelem) (0,5 pont)
 g) IV. Béla (0,5 pont)
 h) El tudott menekülni a csatából. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)
 i) 2., 3. (Elemenként 0,5 pont.)

4. A török kiűzése (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

- a) 1., 4., 6., 8.
 b) szabad királyválasztás (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)
 c) ha a király nem tartja be a törvényt, akkor ellenállhatnak neki / ellenállási záradék (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)
 d) 1.
 e) 1699

5. Bécsi kongresszus (Összesen 3 pont.)

Állítás	A térképen szereplő terület neve
a) Napóleon elfoglalta, és névleg helyreállította a terület függetlenségét, amely később orosz uralom alá került.	(Kongresszusi) Lengyelország (Elfogadható még: Varsói Nagyhercegség.)
b) Németalföld déli részét ehhez az országhoz csatolták azzal a céllal, hogy Franciaország körül erősebb államokat hozzanak létre.	Hollandia (Elfogadható még: Németalföldi Királyság.)
c) Államok közössége volt, amely a Napóleon által megszüntetett, több mint 800 éves birodalom helyén jött létre.	Német Szövetség
d) Veresége után jelentős területeket vesztett, de a forradalmi háborúk előtti határait megtarthatta.	Francia Királyság (Elfogadható még: Franciaország.)

(Elemenként 0,5 pont.)

e) Szent Szövetség (0,5 pont)

f) forradalom kitörése / nacionalizmus / liberalizmus eszméi / alkotmányosság megteremtése / abszolút monarchia felszámolása / hatalmi egyensúly megszűnése (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (0,5 pont)

6. A 19. századi politikai eszmék (Összesen 4 pont.)

Állítások	A	B	Mindkettő	Egyik sem
a) A nemzetet inkább egy megteremtendő, jelenleg alakuló közösségként írja le.	X			
b) A nemzetet inkább egy eleve adott közösségként írja le.		X		
c) A nemzetet inkább egy adott társadalmi csoporttal azonosítja.				X
d) A leendő állam határait egyértelműnek tekinti.		X		
e) Utal a jelenbeli kisállami széttagozódásra.			X	
f) Említi a Német-római Birodalom által biztosított egységet.				X

(Elemenként 0,5 pont.)

g) (római) katolikus egyház (Elfogadható még: pápa / pápaság.) (0,5 pont)

h) 2. (0,5 pont)

7. Dualizmus kori gazdaság (Összesen 3 pont.)

a) A nyersanyagok / bányakincsek eljutottak a feldolgozóipar központjába. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

b) A gabona / mezőgazdasági termény eljutott a tengeri kikötőbe / a Monarchián kívülre. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

c) 1. (0,5 pont)

d) Baross Gábor (0,5 pont)

8. New Deal (Összesen 4 pont.)

a) 3. (0,5 pont)

b) 1. (0,5 pont)

c) 1. (0,5 pont)

d) 5. (0,5 pont)

e) 2. (0,5 pont)

f) 4. (0,5 pont)

g) A fogyasztás növelése. / A munkahelyteremtés. (1 pont) *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható. Más helyes válasz is elfogadható.)*

9. Horthy-korszak (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

Forrás betűjele	Terület sorszáma
A)	4.
B)	1.
C)	3.
D)	1.

b) Olaszország / Olasz Királyság, Németország / Német Birodalom *(A válaszok fordított sorrendben is elfogadhatók.)*

c) 4., 5.

10. A hidegháború időszaka (Összesen 4 pont.)

a) 1956 (0,5 pont)

b) Egyiptom (0,5 pont)

c) A Szuеzi-csatorna államosítására. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

d) 2. (0,5 pont)

e) 3. (0,5 pont)

f) Izrael (0,5 pont)

g) 2. (0,5 pont)

11. A Rákosi-korszak gazdasága (Összesen 4 pont.)

a) kollektivizálás / kolhozosítás / téészesítés (0,5 pont)

b) jómódú paraszti birtok (0,5 pont)

c) 3. (0,5 pont)

d) 3., 5. (Elemenként 0,5 pont.)

e) A kollektivizálással munkaerőt tudott felszabadítani az ipar számára. / Tőkét tudott átcsoportosítani az iparfejlesztés számára. / Ipari növényeket tudott termesztetni. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

f) Nagy Imre (0,5 pont)

12. A mai Magyarország politikai intézményei (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

Betűjel	Intézmény
a)	képviselő-testület
b)	kormány
c)	Állami Számvevőszék
d)	ügyészség
e)	Magyar Nemzeti Bank

f) 3.

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. A középkori városi társadalom

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a középkori városi társadalom és életmód jellemzőit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti a téma egy időbeli elemét (pl. a középkori városok létrejötte a 11–13. századra / az érett középkorra volt jellemző), és rögzíti a téma valamelyik térbeli összetevőjét (pl. Nyugat-Európában / Itáliában alakultak ki elsőként, Közép-Európában / Magyarországon később indult el a városfejlődés, a legtöbb város Flandriában / Észak-Itáliában volt), vagy említ egy, a városok kialakulását elősegítő földrajzi tényezőt.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. önkormányzat / autonómia, polgár, kiváltság, bíróság / bíraskodás,	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a városok maguk választották az előljáróikat), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a városok autonómiával / önkormányzattal rendelkeztek; így született meg egy új társadalmi csoport a polgárság; a városi polgárok gazdagabb rétegéből / patriciusokból kerültek ki a városi előljárók / a polgármester / a bíró).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a városi lakosság etnikailag és vallásilag kevert volt; zsidók is éltek a városban; a városlakók foglalkozások szerint is elkülönültek egymástól), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a bevándorlók királyi meghívásra érkeztek / általában a király védelme alatt álltak; egy városnegyed azonos céhekhez tartozók lakták; a középkorra jellemző volt az antijudaizmus; az uralkodók anyagi okok miatt védték a zsidó közösséget).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzít egy tényt a városi társadalom összetételével kapcsolatban (pl. csak a műhellyel rendelkező kézművesek és a kereskedők alkották a polgárságot; a lakosság nagyobb része a városi szegények / plebejusok közé tartozott; a kereskedők és kézművesek segédjei alkották a plebejusokat / városi szegényeket), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. csak a polgárság rendelkezett politikai jogokkal; a városok kollektív jogai mindenkire vonatkoztak a városon belül; a városi szegények / plebejusok sem éltek jobbágyi sorban; a városi szegényeknek azért nem voltak politikai jogaik, mert nem volt önálló gazdasági tevékenységük).	0–3
	E2 Rögzít egy tényt a városi életmóddal kapcsolatban (pl. a városok általában nem voltak higiénikusak; a városban szűk utcák voltak; a városokat fal vette körbe), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a városi lakosság körében gyakoriak voltak a járványok; a városok túlszűfoltak voltak; hiányzott a csatornázás / szemétszállítás; egy-egy utcát / egy városnegyed azonos céhekhez tartozók lakták; a céhek feladata volt a városfal védelme).	0–3

<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>	
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM	20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM	10

14. Az olasz fasizmus

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a fasiszta ideológia fő jellemzőit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti a téma egy időbeli elemét (pl. Mussolini az 1920-as években került hatalomra / épített ki diktatúrát, a fasiszta Olaszország az 1930-as években kezdett terjeszkedni), és rögzíti a téma egy térbeli elemét (pl. a feketeingesek Rómába vonultak be, Olaszország a Földközi-tenger medencéjében / a Balkánon szeretne volna növelni befolyását, Olaszország elfoglalta Etiópiát / Abesszíniát, Olaszországra a Római Birodalom örököséiként tekintettek a fasiszták).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. fasizmus, nacionalizmus / nemzet, (korporatív) állam, diktatúra.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Mussolini a parlament felszámolásával fenyegetőzött; forradalomnak nevezte hatalomra jutását), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a fasiszta ideológia elutasította a parlamenti demokráciát / a liberális berendezkedést; elfogadhatónak tartotta az erőszakot; később valóban felszámolta a többpártrendszert; egypárti / totális diktatúrát épített ki).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a kép Mussolinit a néperől gondoskodó vezetőként ábrázolta; jólétet sugallt; a falusi életmódot / a mezőgazdaság fejlesztését népszerűsítette), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az ideológia szociális ígéreteket is tartalmazott; jellemző volt a személyi kultusz / vezérkultusz; a propagandában gyakran megjelentek a háborúra utaló kifejezések; ez is alkalmas volt a nemzeti öntudat / összetartás erősítésére).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy a fasiszta ideológia az állam szerepét / mindenhatóságát hangsúlyozta, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a közösség érdekeit az egyéni érdekek fölé helyezte; nem tartotta fontosnak az egyéni jogok biztosítását; a munkavállalók és a munkaadók érdekeit összeegyeztető – korporatív – államot akart kiépíteni; a totális állam az emberek életének minden területét igyekezett ellenőrizni).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a fasiszta ideológia (szélsőségesen) nacionalista volt, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. kihasználta az első világháborút lezáró békével kapcsolatos csalódottságot; az olaszokat az ókori rómaiak örökösének nevezte;	0–3

	erre alapultak a terjeszkedési törekvések; szemben állt a kommunizmussal).	
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

15. Az Anjou-kor társadalma

(hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően I. Károly és I. Lajos politikájának társadalmi hatásait mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít legalább két évszámot a témához kapcsolódóan a felsoroltak közül: I. Károly uralkodásának / az Anjou-kor kezdete: 1301/1308/1310, I. Károly halála / I. Lajos uralkodásának kezdete: 1342, I. Lajos törvényei: 1351, I. Lajos halála: 1382.	0–2
	T2 Rögzíti a téma legalább egy térbeli elemét (pl. a legtöbb város az ország északi területein – és Erdélyben – jött létre; Körmöcbánya / Besztercebánya jelentős bányavárosok voltak; Szeben volt az erdélyi szászok központja; a magyar társadalomfejlődés – részben – nyugati mintákat követett).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. báró, nemes, polgár, jobbágy.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. kapuadó, ősiség, kilenced, szabad királyi város / bányaváros.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzíti, hogy I. Károly a híveinek birtokokat / tisztségeket adományozott, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. új / az uralkodóhoz hűséges bárói réteg alakult ki; az ő bandériumaik alkották az ország haderejének nagy részét; a honorbirtokok tisztséggel együtt adományozott és visszavehető birtokok voltak).	0–3
	F2 Rögzíti, hogy I. Károly városi kiváltságokat adományozott / erősített meg, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez összefüggött a bányászat / kereskedelem fellendítésével; a városlakók jelentős része hospes / német ajkú volt; kialakult a polgári réteg; a városfejlődés növelte az uralkodó bevételeit), vagy felsorol legalább két városi kiváltságot (pl. szabad bíróválasztás; városfal építése; vásártartás; szabad plébánosválasztás).	0–3
	F3 Rögzíti, hogy I. Lajos egységesítette a nemesi kiváltságokat, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. törvényével eredetileg az egyes országrészek nemességének eltérő kiváltságait igyekezett egységesíteni; ezzel a köznemesek helyzetét akarta erősíteni; a valóságban a bárók nagyobb	0–3

	hatalommal rendelkeztek; Magyarországon is kialakulóban volt a rendi társadalom).	
	F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. I. Lajos helyt adott a polgárok panaszainak; oklevelében kimondta, hogy a polgárok felett csak a városi bíróság ítékezhet), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. támogatta a városfejlődést / a városi polgárságot; a városok / polgárság a királyi hatalmat erősítették; az uralkodó ezáltal gyengíteni tudta a nemesek hatalmát; a városok saját igazságszolgáltatással rendelkeztek).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy I. Károly bevezette a kapuadót, és tesz egy érdemi megállapítást a jobbágyok helyzetére vonatkozóan (pl. a jobbágyok az egyház és a földesuruk mellett ettől kezdve az államnak / a királynak is adóztak; növekedtek a jobbágyok terhei; általánossá váltak a jobbágyoktól pénzben szedett adók).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy I. Lajos megtiltotta a nemesi birtok elidegenítését, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ezzel a köznemeseket védte; ezzel akarta meggátolni, hogy a bárók birtokokat vegyenek el a köznemesektől; a nemesi család kihalása esetén a királyra szállt a birtok).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy I. Lajos kötelezővé tette a földesurak számára a kilenced beszédését, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ezzel egységesítette a jobbágyi terheket; megakadályozta, hogy a nagyobb birtokosok / bárók a kevésbé vagyonos birtokosok jobbágyait kedvezményekkel magukhoz csalják).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

16. A piacgazdaságra való áttérés

(hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a piacgazdaságra történő áttéréssel kapcsolatos változásokat mutatja be. Válaszában kitér a kárpótlás kérdésére is. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy a rendszerváltozás 1989 / 1990-ben történt.	0–2
	T2 Rögzít egy térbeli elemet (pl. Magyarország korábban a szovjet blokk része volt, felbomlott a KGST / a szovjet piac jelentősen szűkült, a fő kereskedelmi partner Németország lett, Magyarország az európai integráció felé fordult).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. szabad verseny, pénzromlás / infláció, magántulajdon, munkanélküliség.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi szakkifejezéseket: pl. tervgazdálkodás, piacgazdaság, privatizáció, kárpótlás.	0–2

	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. szabadon lehetett gazdasági társaságokat alapítani; a gazdasági társaságnak lehet saját tulajdona / lehetnek külföldi tagjai), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a magántulajdon a piacgazdaság alapja; a vállalkozói szabadság megteremtése fontos lépés volt a piacgazdaság kiépülésében; a nyugati tőke segítette piacképes vállalkozások megszületését).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a privatizáció sok esetben csak piacvásárlást eredményezett; a privatizáció során többnyire külföldi befektetők váltak tulajdonossá; a privatizáció gyakran járt vállalatok megszűnésével; a privatizáció nem mindig járt az ipar korszerűsítésével), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a privatizációból származó bevételekkel csökkentették az államadósságot; a privatizáció pozitív példái a modern technológia meghonosításával / új munkahelyek megteremtésével jártak; a privatizáció visszaélésekre is alkalmat adott; a privatizációval megszűnt az állami tulajdon túlsúlya).	0–3
	F3 Rögzíti a grafikon egy lényegi elemét (pl. a rendszerváltozás után nagymértékű pénzromlás / infláció volt; az infláció tartósan 1995 után kezdett csökkenni), és ezzel kapcsolatban érdemi megállapítást tesz (pl. a tervgazdálkodás szabott árai megszűntek; a pénzromlás jelentősen rontotta az életszínvonalat / csökkentette a megtakarításokat / a jövedelmek reálértékét; a Bokros-csomag következménye volt az infláció mérséklődése).	0–3
	F4 Rögzít egy tényt a táblázat alapján (pl. az aktív keresők száma jelentősen csökkent / legnagyobb mértékben a mezőgazdaságban és az iparban csökkent; az aktív keresők száma egyedül a szolgáltatások terén nőtt), és ezzel kapcsolatosan érdemi megállapítást tesz (pl. gazdasági szerkezetváltás indult meg; leépült a nehézipar / a termelőszövetkezeti rendszer / megszűntek az állami vállalatok; tömegek váltak munkanélkülivé; a rendszerváltozás előtt lényegében nem volt munkanélküliség / teljes foglalkoztatottság volt; a privatizáció következtében az új tulajdonosok elbocsátották a képzetlen / felesleges munkaerőt).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy a tervgazdaságot a piacgazdaság váltotta fel, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a piacgazdaság a versenyre / magántulajdonra épül; a központi tervezés helyett verseny szabályozta a gazdaságot; a piacgazdaság bevezetése összefügg a demokratizálódással).	0–3
	E2 Rögzíti a kárpótlás fogalmát (pl. a második világháború és az azt követő pártállam idején történt vagyoni visszaélésekre vonatkozó rendezés), és ezzel kapcsolatosan érdemi megállapítást tesz (pl. az eredeti tulajdonosok nem kapták vissza tulajdonukat, hanem kárpótlási jegyeket kaptak; az okozott károkat részlegesen orvosolták; a kárpótlási jegyek hamar elértéktelenedtek; az egyházi kárpótlás reprivatizációs alapon történt).	0–3

	E3 Rögzít egy tény a külkereskedelemmel kapcsolatosan (pl. a rendszerváltozás előtt többnyire a szocialista országokkal / KGST-országokkal zajlott a kereskedelem; a rendszerváltozás óta a fő kereskedelmi partnerekké a nyugati országok váltak), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. nőtt a külkereskedelmi forgalom; ehhez szükséges volt a szerkezetváltás / modernizáció; a nyugati termékek behozatala javította az életkörülményeket; a külkereskedelem deficitese volt).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

17. Az USA európai jelenléte (komplex – korszakokon átívelő)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az Amerikai Egyesült Államok európai jelenlétét mutatja be a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít két lényeges dátumot a klasszikus hidegháború korszakából: pl. a második világháború vége: 1945; a párizsi béke, a Truman-elv: 1947; Németország kettéosztása, a NATO megalakulása: 1949; a magyar forradalom: 1956.	0–2
	T2 Rögzít két lényeges dátumot az enyhülés és rendszerváltozás korszakából: pl. a helsinki értekezlet: 1975; a berlini fal lebontása, közép-európai rendszerváltozások: 1989; a Szovjetunió megszűnése, a délszláv háborúk kezdete: 1991; több közép-európai állam / Magyarország csatlakozása a NATO-hoz: 1999.	0–2
	T3 Rögzíti a téma két térbeli elemét: pl. Európa / Németország kettéosztottsága, a berlini fal, a vasfüggöny, amerikai csapatok jelenléte Nyugat-Európában, a NATO tagjai, Jugoszlávia szétesése.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. szuperhatalom, hidegháború, kétpólusú világ, enyhülés.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. NATO, berlini fal, forradalom, rendszerváltozás.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzíti a szöveg egy lényegi elemét (pl. Európában a háború miatt gazdasági válság volt; a gazdasági nehézségek politikai problémákat okozhattak; az Egyesült Államoknak is szüksége volt az európai piacra), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az Egyesült Államok jelentős anyagi segítséget nyújtott Európa újjáépítésére; a Marshall-terv egyben az amerikai befolyást erősítette Nyugat-Európában; a Marshall-terv célja a kommunizmus feltartóztatása is volt; az Egyesült Államok a demokrácia védelmezőjeként lépett fel).	0–3

	<p>F2 Rögzíti a szöveg lényegét (pl. az Egyesült Államok / európai szövetségesei katonailag nem segítettek a magyar forradalmároknak; a magyar forradalmárok melletti beavatkozás világháborúba torkollott volna), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Magyarországot az Egyesült Államok a szovjet érdekszféra részének tekintette; a két szuperhatalom kölcsönösen visszafogta magát a szuezi és a magyar válságban; ez megpecsételte a forradalom sorsát).</p>	0–3
	<p>F3 Rögzíti a szöveg egy lényegi elemét (pl. az aláírók ígéretet tettek a belügyekbe való be nem avatkozásra; az aláírók ígéretet tettek az emberi jogok betartására), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel az Egyesült Államok is az enyhülés / a békés egymás mellett élés mellett foglalt állást; az Egyesült Államok számára ez jogalapot biztosított az emberi jogok melletti kiállásra; a belügyekbe való beavatkozás tilalma miatt az Egyesült Államok nem tudott érdemben fellépni).</p>	0–3
	<p>F4 Rögzíti a szövegek lényegét (pl. a két szuperhatalom beszüntette a nyílt ellenségeskedést; Gorbacsov fenn akarta tartani az erőegyensúlyt Európában), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a máltai értekezlet a kétpólusú világ végét jelentette; az Egyesült Államok támogatta a közép-európai rendszerváltozásokat / a német újraegyesítést; az erőegyensúly a Szovjetunió összeomlásával felborult).</p>	0–3
	<p>F5 Rögzíti a szöveg egy lényegi elemét (pl. nemzetközi katonai erő szállja meg Bosznia-Hercegovinát; a katonák ENSZ- / NATO-parancsnokság alatt lesznek), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a délszláv polgárháborúknak amerikai katonai beavatkozás vetett véget; a béke amerikai közvetítéssel született meg).</p>	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	<p>E1 Rögzíti, hogy, a második világháború végén Nyugat-Európa az Egyesült Államok befolyási övezetévé vált, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Németországot a győztesek tartósan megszállták; az amerikai hadsereg Európában maradt; kibontakozott a hidegháború a Szovjetunióval szemben; az Egyesült Államok volt az egyik szuperhatalom; az Egyesült Államok elfogadta a Szovjetunió közép-európai befolyását).</p>	0–3
	<p>E2 Rögzíti, hogy az Egyesült Államok – európai szövetségeseivel – létrehozta a NATO-t, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel katonai védelmet ígért Nyugat-Európának a Szovjetunióval szemben; ekkorra vált véglegessé Európa katonai-politikai kettéosztása; az Egyesült Államok a demokrácia védelmezőjeként lépett fel).</p>	0–3
	<p>E3 Rögzíti, hogy a megszállási övezetektől két német állam jött létre, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az NSZK az amerikai, az NDK a szovjet érdekszféra része lett /maradt; a fő konfliktusgóc Berlin volt / Nyugat-Berlin amerikai védelem alatt állt; a németkérdés megoldatlansága miatt állomásoztak amerikai katonák Európában; az NSZK-ban állomásozott a legtöbb amerikai katona).</p>	0–3

	E4 Rögzíti, hogy a kétpólusú világ megszűnése után a NATO-t bővítették, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a közép-európai országok ezzel is a Nyugathoz való tartozásukat akarták kifejezni / az orosz / szovjet függéstől akartak végleg szabadulni; Oroszország rivális nagyhatalom maradt; ez az amerikai befolyás kiterjesztéseként is értelmezhető).	0–3
	E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

18. Ferenc József és Kádár János

(komplex – összehasonlító)

Szemponatok	Műveletek tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Ferenc József és Kádár János hatalomgyakorlását és a róluk kialakult képet veti össze a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy Ferenc József 1848/1867–1916-ig uralkodott.	0–2
	T2 Rögzíti, hogy Kádár János 1956–1988-ig vezette Magyarországot, <i>vagy</i> rögzíti, hogy a Kádár-korszak 1956–1989-ig tartott.	0–2
	T3 Rögzíti, hogy Ferenc József uralkodása idején Magyarország az Osztrák–Magyar Monarchia része volt.	0–2
	T4 Rögzíti, hogy Kádár János hatalomgyakorlása idején Magyarország a szovjet tömb része volt.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. uralkodó, diktátor, konszolidáció, kultusz.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. kiegyezés, amnesztia, dualizmus, MSZMP.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzít egy lényeges elemet a forrás alapján (pl. az új politikus-generáció már Ferenc Józseftől nyerte el hatalmát; az uralkodó hatalmát saját érdekből is elfogadták), rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (pl. Kádár elfogadását segítette a be nem avatkozás / a „gulyáskommunizmus” / a kiszámíthatóság és nyugalom), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét vezetőnek hosszú időre volt szüksége az elfogadáshoz; mindkét vezető elfogadását segítették a társadalmi-gazdasági eredmények; mindkét vezető elfogadását a külső kényszer is indokolta).	0–4
	F2 Rögzít egy lényeges elemet a plakát alapján (pl. a királyról propagandafilet készítettek; a királyt felelősségteljesnek / gondoskodónak mutatja be a plakát; a király imádkozott katonáiért), rögzít egy lényeges tény a fénykép alapján (pl. a propaganda szerint Kádár János közel engedte magához a	0–4

	<p>hétköznapi embereket; Kádár a nép / úttörők körében mutatkozott), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét vezető köré számottevő kultusz fonódott; mindkettő vezető atyai szerepben jelenik meg a képeken; Ferenc József esetében inkább felelősségét / népei szolgálatát, míg Kádár egyszerűségét / közvetlenségét hangsúlyozták; a monarchikus berendezkedésből jobban következett az uralkodó kultusza, mint egy kommunista államban; a kultusz kialakítása részben tudatos volt; a kultusz legfőbb kialakítója a sajtó volt).</p>	
	<p>F3 Rögzít egy lényegi elemet a forrás alapján (pl. az I. világháború utáni időszakból visszatekintve a Monarchia időszaka „megdicsőült” / boldog békeidőknek nevezhető; Ferenc Józsefnek is fontos szerepe volt a boldog békeidőkben), rögzít egy lényegi elemet a második forrás alapján (pl. a Kádár-rendszerre való pozitív visszaemlékezés nem jelenti azt, hogy saját korában is elfogadták; a Kádár-rendszer felértékelését a jelen gondjai is okozhatják), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét vezető emlékezete vitatott; mindkét vezető által megtestesített stabilitás miatt léteznek nosztalgikus gondolatok; a két vezető által levert forradalmak ma is nemzeti ünnepek; egyik vezetőnek sincs köztéri szobra).</p>	<p>0–4</p>
<p>Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek</p>	<p>E1 Rögzít egy lényeges tényt Ferenc József trónra lépésével kapcsolatban (pl. V. Ferdinánd leváltása után vette át a trónt; a magyarok két évtizedig törvénytelennek tekintették uralmát; csak 1867-ben koronázták meg; katonai erőszakkal tudta csak elismertetni hatalmát Magyarországon), valamint rögzít egy lényeges tényt Kádár hatalomra jutásával kapcsolatban (pl. a szovjet katonai agresszió helyezte Kádárt az ország élére; jogi szempontból is teljesen illegitim volt hatalomátvétele; nem volt semmilyen társadalmi támogatottsága), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. hatalomgyakorlásuk kezdetén mindketten példátlan elutasítottságban részesültek; egyiküket sem tekintették legitimnek; mindketten katonai erőszak nyomán biztosították hatalmukat; mindketten szakítottak elődjük politikájával).</p>	<p>0–4</p>
	<p>E2 Rögzít egy lényeges tényt Ferenc József 1849-es megtorlásáról (pl. Ferenc József uralkodása kezdetén kivégezték az aradi vértanúkat; több ezer embert börtönöztek be; az uralkodó nem gyakorolt kegyelmet), rögzít egy lényeges tényt a kádári megtorlásról (pl. Kádár hatalomgyakorlásának első éveiben példátlan megtorlás zajlott; több száz embert kivégeztek; tízezres nagyságrendben börtönöztek be embereket), és ezzel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindketten megtörték az ország ellenállását; míg Ferenc József esetében a felelősséget Haynaura hárították, addig a megtorlásokban Kádárnak közvetlen felelőssége volt; később mindketten bizonyos mértékű amnesztiát hirdettek; a véres megtorlások mindkét vezető megítélését máig negatívan érintik).</p>	<p>0–4</p>

	<p>E3 Rögzíti, hogy Ferenc József 1916-ban / az első világháború közben halt meg, rögzíti, hogy Kádár 1989-ben / még a rendszer-változtatás előtt halt meg, és összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindketten több évtizedig álltak az ország élén; egyikük sem érte meg rendszerük összeomlását; mindketten díszes temetésben részesültek; mindkettejük halála a rendszer összeomlásának kezdete / jelképe).</p>	0–4
	<p>E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0–4
<p><i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i></p>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

A feladatlapon szereplő források (kép, adatsor, térkép) lelőhelyei:

1. <https://szentiras.hu/szit>
2. Szent Benedek regulája. <https://szbi.hu/szent-benedek-elete/szent-benedek-regulaja/>
Assisi Szent Ferenc perugiai legendája. <http://ofm.ro/kolozsvariferencesek/perugiai>
3. <https://leveltar.osb.hu/hu/szovegyujtemeny>
<http://real-eod.mtak.hu/5154/1/000901313.pdf>
<https://lexikon.katolikus.hu/K/kir%3%a1lykoron%3%a1z%3%a1s.html>
Rogerius: Síralmas ének In: Szöveggyűjtemény a régi magyar irodalom történetéhez. Középkor (1000–1530)
szerk: Tarnai Andor, Madas Edit, 1991. sermones.elte.hu - Szöveggyűjtemény
4. Száray Miklós: Történelem 8. a hat- és nyolcosztályos gimnáziumok számára, OFI, Bp. 2015.
https://www.nkp.hu/tamkonyv/tortenelem_10_nat2020/lecke_02_008
Szita László, Gerhard Seewann: A karlócai béke és Európa. Dokumentumok a karlócai béke történetéhez 1698–1699. Pécs, magánkiadás, 1999.
5. https://hu.wikipedia.org/wiki/19._sz%C3%A1zad
http://acta.bibl.u-szeged.hu/7283/1/juridpol_067_fasc_018_001-032.pdf p. 10
6. Peter Geiss – Daniel Henri – Guillaume Le Quinterec (ed.): Histoire / Geschichte. Europa und die Welt vom Wiener Kongress bis 1945, Stuttgart 2008
Urbán Aladár (szerk.): Új-és legújabbkori egyetemes történeti szöveggyűjtemény, ford. Benda Gyula – Beke Miklós – Deák Béni – Jeszenszky Géza, Bp. 1970
7. Horváth Csaba Sándor: A közlekedés és a tér. (doktori disszertáció). Bp. 2014.
<http://doktori.btk.elte.hu/hist/horvathcsabasandor/diss.pdf>
8. <http://docs.fdrlibrary.marist.edu/firesi90.html>
9. Szarka László – Sallai Gergely – Fedinec Csilla: Az első bécsi döntés okmánytára, MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Történettudományi Intézet, Bp., 2017.
Diplomáciai iratok Magyarország külpolitikájához 1936-1945, 5. kötet,
https://library.hungaricana.hu/en/view/KULUGY_Dipl_05/?query=b%C3%A9csi&pg=495&layout=s
https://www.genkapocs.hu/images/maps/hungarianhistorymaps/vienna_I_II/hun_map_1938_1941.png
10. David Low: The colossus of Suez, Manchester Guardian, 1956. július 31.
https://www.cvce.eu/en/obj/cartoon_by_low_on_the_suez_crisis_31_july_1956-en-bd7ec05c-ffcb-4f5f-9ed7-6a13a10b5ee6.html
11. https://www.nkp.hu/tamkonyv/tortenelem_12/lecke_02_012
http://epa.oszk.hu/03100/03122/00029/pdf/EPA03122_rubicon_2018_09_054-065.pdf
12. Magyarország Alaptörvénye, 2011. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100425.atv>
13. Boronkai – Gianone – Kormos – Kovács – Rubovszky – Tamásiné: Történelem 9. MKPK–SZIT, 2021.
Végh András: A középkori Buda helyrajza <https://mek.oszk.hu/09300/09315/pdf/buda1.pdf>
14. Domenica del Corriere, 1933. aug. 20.
https://www.corriere.it/foto-gallery/cultura/15_novembre_09/battaglia-grano-mussolini-bb3bebf2-86e9-11e5-858b-c98d4f30b0b8.shtml
15. A történelemérettségi nagykönyve I. Szerk.: Tamásiné Makay Mariann. Bp. 2016.
Benkő Tibor: Betekintés a középkori városokat formáló hatalmi harcokba.
https://osszkep.hu/wp-content/uploads/2017/10/kiv%C3%A1lts%C3%A1lgolt-telep%C3%BC1%C3%A9sek_v%C3%A1rosok.jpg
Anjou-kori oklevéltár XLVIII. 1364 Szerk.: Piti Ferenc. Budapest–Szeged, 2018.
<http://real.mtak.hu/88882/1/Anjou1364.pdf>
1351. évi törvénycikkek
<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=35100011.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fkeyword%3D1351>
16. <http://jogiportal.hu/index.php?id=w9y3roysew7jz6khf&state=19960101&menu=view>
Boronkai-Kaposi-Katona-Száray: Történelem 12.
<http://eco.u-szeged.hu/download.php?docID=7514>
<https://www.penziranytu.hu>
17. Boronkai – Kaposi – Katona – Száray: Történelem 12. NT-17442
<https://www.georgeandbarbarabush.org/2019/12/1989-malta-summit-watching-the-world-wake-up-from-history/>
<https://www.osce.org/files/f/documents/e/0/126173.pdf>
18. Gerő András: Képzelt történelem. Fejezetek a magyar szimbolikus politika XIX–XX. századi történetéből. Budapest, 2004. <https://mng.hu/mutargyak/imadkozik-a-kiraly-filmlakat/>
https://tortenelem.mandiner.hu/cikk/20161005_szobrot_erdemel_ferenc_jozsef_gero_andras_a_mandinernek
Lítván György: A Kádár-kép metamorfózisai. Rubicon, 2000/6. <https://rubicon.hu/cikkek/a-kadar-kep-metamorfozisai>
<https://stefan2001.blogspot.com/2013/01/csilleberc1966.html>
https://hvg.hu/kultura/20151019_kadarnosztalgia_megjelenes_berkics_mihaly